

SORTIMENTSBEPERKING IN DE BOOMTEELT.

Inleiding.

De laatste jaren kan men in de boomteelt een steeds groeienden omvang constateeren van het kweekerssortiment. Deze vermeerdering heeft betrekking zoowel op de uitbreiding van het aantal zg. botanische soorten als op vermeerdering van kruisings- en selectieproducten. Dit is allermint een op zichzelf staand verschijnsel: het is evenzeer sinds lang bekend in den landbouw en in andere takken van den tuinbouw. Men is daar echter tot de opvatting gekomen, dat een onbeperkte sortimentsuitbreiding allermint in het belang is nòch van den kweker, omdat het op den duur onmogelijk is, dergelijke omvangrijke sortimenten in cultuur te houden, noch in het belang van den afnemer, omdat het eenerzijds steeds moeilijker wordt een overzicht te krijgen van de omvangrijk wordende sortimenten, anderzijds elke sortimentsvermeerdering allermint sortimentsverbetering bleek te zijn. Zoowel in den landbouw als in de bloembollencultuur en vruchtboomteelt heeft men daarom bindende voorschriften en regels opgesteld om te geraken tot een gezonde sortimentsbeperking. Hoewel langs verschillende wijzen bereikt, is het einddoel van al deze bedrijfvormen toch het opstellen van een lijst met eliterassen en het uitvaardigen van voorschriften, waaraan een nieuw ras moet voldoen om opgenomen te worden in de elitelijst.

Dat er in een te groote sortimentsuitbreiding ten aanzien van de boomteelt ook gevaren kunnen schuilen, heeft men b.v. te Boskoop reeds voor enkele jaren begrepen. Zoo werd aldaar in 1939 een tentoonstelling van Azalea's georganiseerd, bij welke gelegenheid door een commissie een lijst gepubliceerd is van aan te houden en af te voeren Azalea's. Ook in het sortiment Pionen wordt aldaar reeds beperking ingevoerd. Het is voornamelijk de Vereeniging voor Boskoopse Culturen, welke in deze richting werkzaam is. Doch de vraag betreffende sortimentsbeperking heeft niet alleen locale beteekenis. Dat is dan ook de reden, waarom de Nederlandsche Dendrologische Vereeniging een circulaire gericht heeft aan een aantal boomkwekers, tuinarchitecten, tuinbouwconsulenten en enkele organisaties, met het verzoek hun meening kenbaar te maken over deze kwestie. Met groote voldoening mag geconstateerd worden, dat velen aan dit verzoek voldaan hebben. Niet minder dan een 40-tal boomkwekers en tuinarchitecten, 3 tuinbouwconsulenten en enkele organisaties hebben zich de moeite getroost hun gedachten omtrent deze kwestie te formuleeren.

Wie het vraagstuk der sortimentsbeperking bespreekt, heeft in de allereerste plaats te bedenken, dat een zeer belangrijk gedeelte der Nederlandsche boomkwekerijproducten voor export bestemd is en slechts een gering gedeelte in het eigen land afzet vindt.

De export van het boomkwekerijproduct draagt een zeer wisselvallig karakter. Nu eens vraagt het eene land deze, het andere land die soorten, om plotseling naar geheel andere soorten te vragen en enkele jaren later weer een vroeger sortiment te verlangen. Dit zeer wisselvallige karakter dient men te erkennen. Richtlijnen aangeven eener sortimentsbeperking voor bepaalde soorten ten behoeve van het buitenland, is voorloopig althans nog vrijwel onmogelijk. Deze toestand geldt ten aanzien van Engeland. Dit land heeft toch altijd een uitgebreid plantensortiment gevraagd. Men treft aldaar dan ook zoowel in particuliere tuinen als in parken een rijk gevarieerd sortiment aan. De export naar Duitschland daarentegen omvat maar een betrekkelijk gering aantal geslachten, en wel in hoofdzaak diegene, waarvoor geen beperking van sortiment noodig is, terwijl de overige geslachten, waarvoor zulks wèl geldt, evenzeer in ons land in aanmerking komen voor beperking. Tot een belangrijke sortimentsbeperking zal dan ook de kweker van veel „Engelsche producten”, hetzij als kweker-exporteur, hetzij als kweker-aan-land, moeilijk kunnen overgaan. Voor hem is het daarom van het allergrootste belang, nauwlettend kennis te nemen van de buitenlandsche stroomingen betreffende vraag en aanbod. De exportkweker naar Duitschland zal daarentegen met profijt kunnen kennis nemen van de maatregelen tot sortimentsbeperking, waartoe de boomkwekers met voornamelijk binnenlandschen afzet t.z.t. zullen overgaan. De belangen der afnemers in deze landen loopen n.l. voor een belangrijk deel parallel.

De door de Nederlandsche Dendrologische Vereeniging ingestelde enquête heeft zich beperkt tot een onderzoek naar de mogelijkheid eener sortimentsbeperking en de wijze waarop deze eventueel tot stand gebracht kan worden ten dienste van den binnenlandschen afzet. Achtereenvolgens zullen nu de volgende punten besproken worden.

- I. De argumenten voor en tegen sortimentsbeperking.
- II. De geslachten, wier sortiment voor beperking in aanmerking komt.
- III. De wijzen, waarop sortimentsbeperking in de boomteelt verkregen kan worden.
- IV. De inrichting van een proeftuin ten dienste van de sortimentsbeperking.

I. De argumenten voor en tegen sortimentsbeperking.

Het ligt voor de hand, dat op de vraag naar de al of niet wenschelijkheid van sortimentsbeperking zeer uiteenlopende antwoorden ontvangen zijn; ware dat niet het geval, dan zou het geheele onderzoek overbodig zijn. Er zijn uitgesproken voorstanders van sortimentsbeperking, maar er zijn ook kwekers, die beslist afwijzend staan tegenover elke beperking van het sortiment van bepaalde geslachten. Doch het komt er niet

op aan, de pro- en contrastemmen op te tellen, doch ook de argumenten, welke tot de uiteenlopende opvattingen geleid hebben, kritisch en objectief te bekijken.

a. Welke argumenten worden nu aangevoerd ten gunste eener beperking.

1. Door de sortimentsbeperking wordt de mogelijkheid geschapen, alleen het betere voor de cultuur te bewaren. Het heeft b.v. weinig zin om *Malus purpurea* naast *Malus Lemoinei* te kweken, daar de laatste in alle opzichten veel beter is dan de eerste.

2. De sortimentsbeperking zal ertoe leiden, dat minder mooie soorten of variëteiten (al zijn er daarvan veel makkelijker te kweken) verdwijnen. Door goedkoopere aanbiedingen vormen deze een beletsel voor menig kweker om betere soorten te kweken.

Men mag echter niet uit het oog verliezen, dat toch zeer zeker een redelijk gevarieerd sortiment beschikbaar moet blijven om te voldoen aan de behoefte van een steeds groeiende categorie van kleine tuinbezitters. Vergelijking van de tuinen in de moderne arbeiderswijken nú met die van een twintigtal jaren geleden is in dit verband zeer leerzaam.

3. Sortimentsbeperking behoeft nauwelijks nadere toelichting. De groote sortimenten van sommige soorten, welke de kweker al genoodzaakt is om aan te houden, wil hij voldoen aan alle mogelijke aanvragen van zijn afnemers, vereischen een groote bodemoppervlakte. De ervaring leert echter, dat de kweker elk jaar met een aantal vormen blijft zitten. Dat heeft nog andere gevolgen; immers de kostprijs van het kwekerssortiment stijgt snel met de jaren. Eerst onlangs heeft de regeering besloten tot een onderzoek naar de kostprijs in de boomteelt. Het zal blijken, dat de prijs van 1-jarig materiaal relatief heel wat goedkoper is dan van b.v. 3- of 4-jarig plantsoen.

4. Sortimentsbeperking heeft tengevolge, dat den jongen kweker het risico bespaard wordt verbonden aan de cultuur van veel overbodig materiaal.

Tegen deze argumenten is door een enkelen kweker aangevoerd, dat zij slechts waarde hebben, indien de vraag luisterde naar het aanbod; gewoonlijk zou het juist andersom zijn. Zoo dadelijk zal onder oogen gezien worden in hoeverre vraag en aanbod inderdaad van invloed zijn op de samenstelling van het sortiment. Ook twijfelen enkele kwekers er aan of de buitenlandsche afzet wel van voldoende omvang is, dat sortimentsbeperking waarde heeft. Zonder over bepaalde getallen te beschikken kan dit argument niet beoordeeld worden, doch de kracht waarmee veel kwekers zich vóór beperking van het sortiment geuit hebben, rechtvaardigt in elk geval een bescheiden poging tot beperking. Enkele concrete voorbeelden mogen dit nader illustreren. Van *Syringa vulgaris* zijn zeker wel een 125-tal vormen in cultuur. De onderlinge verschillen tusschen het meeren-deel dezer vormen zijn echter van zeer geringe beteek-

nis. Men kan daarom zeer goed volstaan met het volgende sortiment: de beste 3 laatbloeiërs voor buiten; de beste 12 enkelbloemige; de beste 12 dubbelbloemige in 6 kleuren (wit, rose, lila, blauw, violet en purper). Wij hebben het sortiment dan teruggebracht tot 40 variëteiten; ook dit aantal is eigenlijk nog te groot. Een ander voorbeeld levert het geslacht *Philadelphus*, waarvan zeker wel 50 vormen in cultuur zijn. Deze kunnen zeker zonder eenig bezwaar met meer dan de helft verminderd worden, door uit te kiezen: 10 botanische soorten en variëteiten, 3 enkelbloemige hooggroeiende variëteiten en 3 dubbelbloemige laaggroeiende variëteiten, dat zijn totaal 22 vormen. Men zou hieruit nog zeker wel 6 of 12 der beste kunnen aanwijzen. Van Theehybride-rozen komen jaarlijks talloze nieuwe vormen in den handel. Zeer veel daarvan zijn na 3 of 4 jaar weer verdwenen. Ook hierin is eenige leiding gewenscht. Niet alleen zullen de kwekers gebaat zijn met een dergelijke beperking, doch ook het publiek. Dit laatste, althans in ons land en in Duitschland, vraagt ten slotte naar de allerbeste variëteiten en niet naar een groot sortiment.

b. Welke argumenten pleiten tegen sortimentsbeperking?

De bezwaren welke men tegen sortimentsbeperking meent te moeten aanvoeren verdienen onze bijzondere aandacht.

1. Het publiek zelf bepaalt wat deugt en wat niet deugd. Als deze uitspraak waar was, dan zou reeds lang een vergaande beperking bereikt zijn, aangezien het sortiment, dat de gemiddelde tuinbezitter kent, klein is, en bovendien onderling slechts zeer weinig verschillen vertoont.

2. Vraag en aanbod beheerschen de boomkweekerij geheel. Naar onze meening wordt de vraag bepaald door den afnemer, te weten: a. den tuinarchitect, b. de groote massa der kleine tuinaanleggers, c. de zelfstandig kiezende, particuliere koopers en d. overheidsinstellingen zooals gemeente, provincie, waterschappen, enz. Het aanbod wordt bepaald door de keuze der boomkwekers. Partijen dienen dus elkaars standpunt te kennen. Wat de tuinarchitecten betreft, de Bond van Nederlandsche Tuinarchitecten staat op het standpunt dat sortimentsbeperking van een aantal geslachten noodzakelijk is. En wat de kleine tuinaanleggers betreft, hun ondeskundigheid maakt, dat zij onbekend zijn met zeer veel vormen, wier aanplant alleszins aanbeveling verdient. Zij vormen echter de belangrijkste groep van afnemers. Het zal het boomkwekersbedrijf ongetwijfeld ten goede komen, indien in de naaste toekomst aan de opleiding en vestiging dezer kleine tuinaanleggers bepaalde voorwaarden verbonden worden. Men zou een vergelijking kunnen maken met de vestigingseischen, welke bij de wet gesteld worden aan de groep bloemistwinkeliers. De derde groep van afnemers, de particu-

liere tuinbezitters, die zelfstandig hun keuze doen, speelt in ons land een te geringe rol, om ook maar van eenige beteekenis te zijn op de samenstelling van zijn sortimenten door den kweeker. In dit verband komt ook de vraag naar voren of de gemiddelde kweeker wel steeds in staat is, om het sortiment van een bepaald geslacht te bepalen. Kent hij zijn materiaal wel voldoende in zijn volle ontplooiing? Er zullen weinig kweekers zijn, die dit volmondig kunnen beamen. Wij kunnen het advies, om de beperking van het sortiment van een bepaald geslacht aan elken kweeker naar eigen inzichten over te laten, dan ook niet accepteren. Evenmin de opmerking, dat de samenstelling van het sortiment zich automatisch zou regelen naar vraag en aanbod. De laatste categorie van afnemers, gemeente, provincie, waterschappen, etc. vormen een belangrijke groep, waarvan bekend is, dat zij vaak rijk gevarieerde sortimenten vragen. Met voldoening mag daarom vastgesteld worden, dat de Vereeniging van deskundigen en hoofden van gemeentelijke beplantingen ons medewerking toegezegd heeft.

3. Sortimentsbeperking doodt de liefde der kweekers voor studie. Het lijkt zeer aan twijfel onderhevig, of de liefde der kweekers voor hun vak merkbaar zou dalen, indien bijv. het sortiment Japansche kersen eens wat ingekrompen werd.

4. Sortimentsbeperking is niet bevorderlijk voor de kennis van den kweeker. Ook dit argument klinkt weinig overtuigend. Zonder eenig bezwaar kan bijv. het sortiment *Chamaecyparis* beperkt worden, waardoor de kennis van den kweeker toch zeker niet in gevaar gebracht wordt, of ook zelfs maar zou achteruit gaan.

5. Geen sortimentsbeperking: de kweeker zal tenslotte weer zelf alle risico moeten dragen voor zijn bedrijf, d.w.z. zonder bemoeienissen van sierteeltcentrale of andere regeeringsinstanties.

Deze redeneering klinkt erg gezond. Doch, zooals straks uit § 3 zal blijken, staan wij geen verplichte beperking voor, doch één uit vrijen wil gekozen, in onderling overleg bepaald. Reeds hier wenschen wij daarom naar voren te brengen, dat ook wij overheidsbemoeiingen in dezen verwerpen.

6. Sortimentsbeperking is ongeoorloofd zoolang niet ten overvloede gebleken is, dat er sprake is van een surplus, hetwelk ook bij verbeterde omstandigheden gehandhaafd blijft.

Dit argument heeft alleen betrekking op de massa van een bepaald cultuurproduct en niet op de samenstelling van het sortiment. Alleen deze laatste vraag houdt ons hier bezig.

7. Sortimentsbeperking kan eerst dan van boven af doorgevoerd worden, wanneer alle bedrijven georganiseerd zijn. Zoolang dat niet het geval is, zal elke beperking falen. Dat ook door vrijen wil een beperking door te voeren is, zal hieronder aangetoond worden.

In het vorenstaande is de Nederlandsche boomkwee-

kerij in haar geheel beschouwd. De argumenten van de tegenstanders eener beperking blijken eenerzijds niet alle steekhoudend te zijn, anderzijds toch ook tot de noodige voorzichtigheid te manen, bij het formuleeren der voorstellen, op welke wijze en in welke mate beperking van het sortiment van diverse geslachten door te voeren zal zijn.

Men kan echter ook letten op de diverse boomkweekerscentra in ons land; welke dezer centra wenscht beperking, welke niet? Doch aangezien wij ons onderzoek beperkt hebben tot den binnenlandschen afzet en geen der centra uitsluitend of ook maar overwegend op binnenlandschen afzet georiënteerd is, heeft deze vraag geen zin.

En tenslotte kan men de al of niet wenschelijkheid eener sortimentsbeperking beschouwen van het standpunt der diverse kweekertypen: a. de gespecialiseerde kweeker, b. de kweeker van het rijk gevarieerde sortiment, c. de kleine kweeker en d. de „kweeker aan land”.

a. Gespecialiseerde kweekers treffen wij aan in de belangrijkste centra, terwijl de kweekers met het rijke sortiment geïsoleerd over het land verspreid zijn, al gaat dit niet geheel op. In welke mate de cultuur van een bepaald geslacht zich differentieeren kan, is gebleken in de jaren 1924—1939, toen bijv. in Boskoop de Rhododendron-cultuur verdeeld werd over de volgende bedrijven: er was een zaaibedrijf, dat zaailingen opkweekte tot onderstammen; er was een entbedrijf, waar de onderstammen werden opgekweekt en veredeld; een kweekersbedrijf, waar deze veredelingen werden opgekweekt tot leverbare planten, welke tenslotte terecht kwamen of bij het forceerbedrijf, welke zijn materiaal aan de bloemwinkels aflevert, of bij de handelaren, in het algemeen komt specialisatie het eindproduct ten goede. In tijden van voorspoed zijn hieraan dan ook geen bezwaren verbonden. Doch wanneer een dergelijke cultuur getroffen wordt door economische tegenslagen, zullen tengevolge eener ongelijke risico verdeling, juist deze gespecialiseerde bedrijven het zwaarst getroffen worden. Men mag aannemen, dat een gezonde beperking van het sortiment, de lust tot het beoefenen van vervaagende gespecialiseerde bedrijven, ook in gunstige tijden, remmen zal, wat de gezondheid van het kweekersbedrijf in haar geheel ongetwijfeld ten goede zal komen.

b. Dat de kweeker van het rijk gevarieerde sortiment, die den afzet van zijn materiaal over een groot gebied, min of meer monopolistisch in handen heeft, niet veel voor beperking voelt laat zich begrijpen. Voor deze categorie van kweekers is de noodzaak tot beperking, vooral wanneer zij eenmaal een gevestigden naam verworven hebben, dan ook het geringst. Doch wanneer zij kennis genomen hebben van onze opvattingen betreffende eene mogelijke sortimentsbeperking, welke gebaseerd is op propaganda voor elite-materiaal

en op de verwijdering van het minderwaardige product en dus niet op een voorgeschreven, bindende soortenlijst, dan meenen wij toch op hunne medewerking te mogen rekenen, in de eerst plaats omdat door deze wijze van sortimentsbeperking aan hun bedrijf geen schade berokkend wordt en in de tweede plaats als een bijdrage hunnerzijds tot een saneering van het geheele Nederlandsche boomkweekersbedrijf.

c. Over de kleine kweekers en tuinaanleggers spraken wij reeds hierboven.

d. De laatste categorie vormen de z.g. „kweekers aan land“. Deze categorie van menschen stelt de exporteurs in staat te voldoen aan massaleveringen, aan wier productie zelfs het grootste bedrijf nimmer heeft kunnen voldoen. Het is een groep menschen die bovendien het product gewoonlijk beter afleveren dan de grootste kweeker. Door zijn dagelijksch persoonlijk toezicht op het geheele kweekbestand, heeft hij een belangrijken voorsprong op zijn grooteren collega. Doch hun bestaan is geheel afhankelijk van het wel en wee hunner opdrachtgevers.

Onder de omstandigheden waaronder de boomkweekers thans leven, zijn zij het, die het meest lijden onder den slechten gang van zaken.

Samenvattend kan zeggen, dat het meerendeel der Nederlandsche boomkweekers niet gekant is tegen een redelijke beperking en dat de argumenten der tegenstanders niet alle even overtuigend zijn.

II. Welke geslachten komen voor beperking in aanmerking?

Is men eenmaal tot de conclusie gekomen, dat beperking van het sortiment gewenscht is, dan kan men vaststellen, welke geslachten of groepen van planten voor beperking in aanmerking komen. Volgens de ontvangen opgaven der kweekers komen hiervoor de navolgende geslachten in aanmerking:

1. Malus, Philadelphus, Syringa, Prunus (Jap.), Diervilla, Spiraea, Rhododendron, Azalea.
2. Deutzia.
3. Chaenomeles, Berberis, Lonicera, Forsythia, Hybiscus.
4. Botanische Rozen, Cytisus (Genista) Cotoneaster, Crataegus, Chamaecyparis.
5. Ceanothus, Magnolia, Viburnum, Clematis, Calluna, Erica, Dwergconifeeren, Juniperus chin. varieteten, Taxusvormen, Buxusvormen, Ilex Aq. vormen, Prunus Laurocerasus vormen, Klimrozen, Theehybride-rozen.

Het ligt voor de hand, dat de noodzaak van beperking voor het eene geslacht dringender gevoeld wordt dan voor het andere geslacht. Wij hebben daarom de geslachten, waarvan men de wenschelijkheid eener beperking bepleit heeft, gegroepeerd in 5 groepen, gerang-

schikt naar de afnemende behoefte der gewensche beperking.

De hierin aangegeven volgorde zou men kunnen zien als de onbewuste keuze der kweekers. Doch bij nadere beschouwing moet men wel tot de conclusie komen, dat hierin geen werkprogramma gezien kan worden. Geen kweeker toch zal beweren, dat de sortimentsbeperking der geslachten Forsythia en Lonicera dringender is dan het beperken van Calluna, Taxus- en Ilex vormen, zooals uit de volgorde der lijst volgt. Een beperking van Magnolia is naar onze meening zelfs overbodig.

Van de kweekerszijde werd nog opgemerkt dat enkele dezer geslachten (Forsythia, Diervilla, Hybiscus, Chaenomeles) niet voor beperking in aanmerking komen, omdat deze als sortiment gebruikt worden en het den afnemers volkomen onverschillig laat, of zij *D. amabilis*, *D. styriaca* dan wel *D. Groenewigii* ontvangen. Deze redeneering is misschien wel juist, maar is daarom sortimentsbeperking in het geslacht Diervilla ongewenscht? Nu uit de door de kweekers verstrekte gegevens geen urgentieprogramma op te stellen is hebben wij gemeend dit zelve te moeten doen. Het komt ons gewenscht voor eenerzijds aan te sluiten bij de reeds begonnen pogingen te Boskoop, om de geslachten Azalea en Rhododendron te beperken en dit energiek voort te zetten. (Begonnen zou kunnen worden met de opstelling van een elitelijst). Naast deze speciale Boskoopsche cultuur dient ook aandacht geschonken te worden aan de andere streken in ons land. Voor Aalsmeer zou een beperking van Seringen hoogst welkom zijn en voor West-Noord-Brabant zou begonnen kunnen worden met de geslachten Diervilla, Hybiscus en Philadelphus. Natuurlijk is een andere keuze heel goed denkbaar, maar noodzakelijk is in elk geval, dat wij beginnen met die geslachten, waaromtrent geen verschil van meening bestaat. Naar volledigheid behoeft niet dadelijk gestreefd te worden. Het komt er eerder op aan, zoo spoedig mogelijk tastbare resultaten te verkrijgen.

III. Op welke wijze kan beperking verkregen worden?

Een enkel kweeker vreest, dat beperking van het sortiment een toenāme zal beteekenen van de overheidsbemoeiingen. Deze kweekers staan op het standpunt, dat beperking alleen van boven af en wel dwingend, opgelegd moet worden, wil zij resultaat opleveren. Doch het meerendeel der kweekers zou liefst een dergelijke van boven af opgelegde beperking voorkomen door zelf de hand aan de ploeg te slaan. Er staan twee wegen open:

- 1e. Het opstellen van lijsten van elite-rassen.
- 2e. Het opstellen van lijsten van minderwaardige rassen.

De bloembollenkweekers volgen den eersten weg. Zij zijn zeer drastisch in hun maatregelen. De vruchtboom-

kweekers daarentegen den tweeden weg. Wij dienen elke dezer principes nog even nader te bekijken. Het opstellen van lijsten met elite-rassen, wat in Boskoop gedaan is ten aanzien van Azalea, Rhododendron en Pionen heeft ongetwijfeld dit voordeel, dat deze een leidraad vormen voor de handelaren. Men steunt dan op de ervaring van experts. Hoewel deze handelwijze ongetwijfeld haar invloed zal doen gelden op de sortimentsbeperking, lijkt het mij toch, dat deze zeer langzaam zal werken. Doch niets staat ons in den weg, beide principes te volgen.

Wanneer lijsten opgesteld worden, waarin vermeld wordt welke vormen van een bepaald geslacht beter uit de cultuur kunnen verdwijnen en men geeft de redenen aan waarom men meent dat bepaalde variëteiten opgeruimd dienen te worden, dan kan op deze wijze evenzeer naar een beperking van het sortiment gestreefd worden. Deze handelwijze maakt bovendien, dat men met omzichtigheid te werk kan gaan en beginnen kan met dat materiaal op te ruimen, waarover unaniem het oordeel bestaat, dat het minderwaardige producten zijn. Mochten deze soorten of variëteiten echter door het buitenland gevraagd worden, dan dient dit natuurlijk vermeld te worden. Men mag aannemen, dat de kweekers gaarne gebruik maken van deze adviezen; geen verstandig kweker zal immers planten kweken, welke naar de algemeene opinie als minderwaardig beschouwd worden.

Zonder een vrij uitgebreiden proeftuin is de vaststelling van een elite-sortiment en van de minderwaardige vormen niet mogelijk. Deze proeftuin moet naar mijn meening een onderdeel zijn van het Rijksarboretum. Ook de keuringen zouden in belangrijke mate kunnen bijdragen tot sortimentsbeperking, door niet elke nieuwigheid met gejuich binnen te halen en van een klinkend getuigschrift te voorzien, doch kritisch te beoordeelen of deze nieuwigheid bovendien een verbetering beteekent. Dit idee wordt door enkele kweekers met kracht ondersteund, deze achten een critische beoordeeling van het grootste belang. Men kan ook denken aan een rassenlijst van siergewassen, zooals door het Instituut voor Plantenveredeling jaarlijks gepubliceerd wordt voor de landbouwgewassen, waarin de verschillende eigenschappen van het gewas gewaardeerd zijn op grond van ervaringen en beoordeelingen door vele kweekers uit verschillende wetenschappelijke instituten, zooals den Plantenziektenkundigen Dienst, Zaadcontrole, enz. Om tot een erkend ras te behooren dient aan zeer bepaalde voorwaarden voldaan te zijn. De bestudeering van de wijze, waarop dit in den landbouw geschiedt, waar deze methode de laatste 10 jaren tot een aanzienlijke mate van verbetering van het rassensortiment geleid heeft, acht ik voor een beperking van de boomkweekerij van veel belang. Of men hierbij gebruik wil maken van een of ander bestaand keuringsinstituut,

dan wel de organisatie hiervan zelve ter hand wil nemen, dienen de kweekers zelve te beslissen.

Uit het bovenstaande blijkt genoegzaam, dat het allerm minst de bedoeling is, de kweekers te verplichten een bepaald sortiment te kweken, integendeel, ieder kweker zal kunnen voortgaan, door kruising, selectie en import het sortiment voortdurend te wijzigen en te verrijken naar eigen inzicht. Daar zoowel de lijsten van minderwaardige rassen als die der eliterassen geregeld op korten termijn herzien dienen te worden, zal menig kweker daarin bovendien een leidraad kunnen zien voor cultuur en handel.

Het vorenstaande heeft gediend als basis voor een bespreking welke 19 December 1940 te Boskoop gehouden is met enkele afgevaardigden der Vereeniging voor Boskoopsche Cultures en de Nederlandsche Dendrologische Vereeniging.

IV. De stichting van een Proeftuin ten dienste van de sortimentsbeperking.

Algemeen was men van opinie, dat sortimentsbeperking noodzakelijk is. Voor het vaststellen van een lijst van elite-rassen is het dringend gewenscht zooveel mogelijk kweekerssortimenten bijeen te brengen op een centrale plaats, alwaar de gelegenheid bestaat, deze onderling te vergelijken. De eenige plaats, welke daarvoor in aanmerking komt, is het Rijksarboretum. Wij dienen echter zoo spoedig mogelijk met onze werkzaamheden te beginnen. Aangezien de grond van het Rijksarboretum nog niet voldoende voorbereid is, werd besloten zoowel in Den Haag als in Boskoop collecties aan te leggen. In Boskoop zullen bijeengebracht worden de geslachten Azalea, Rhododendron, Calluna, Erica, Cytisus, Viburnum, Berberis, Cotoneaster, Amelauchier en Ceanothus. Zij zullen in den proeftuin aldaar opgeplant worden. In Den Haag zullen verzameld worden Syringa, Philadelphus, Deutzia, Hybiscus, Diervilla, Spiraea en Tamarix. Er zal zoo spoedig mogelijk begonnen worden met het samenstellen van een elite-sortiment, bij voorkeur van die geslachten welke weinig moeilijkheden opleveren bij het samenstellen van de keuze. Op deze wijze hopen wij de kweekers spoedig resultaten te kunnen laten zien van ons werk en hopen wij hun vertrouwen te winnen in ons streven.

Er werd voorts een commissie benoemd, bestaande uit de heeren Doorenbos (stedelijke Beplanting), Boer (Boskoopsche Cultures), van den Bom (West-Noord-Brabant), Copijn (tuinarchitectuur), Zwartendijk (Onderwijs) en Venema (Secretaris).

In Boskoop zal getracht worden naar een zoo nauw mogelijke samenwerking tusschen de Afdeling Boskoop der Kon. Ned. Mij. voor Tuinb. en Plantkunde, de Vereeniging voor Boskoopsche Cultures en de Proeftuinvereeniging. Op geregelde tijden zullen bijeenkom-

sten gehouden worden ter bespreking van de vragen, welke in verband staan met sortimentsbeperking.

Voorts is medewerking verzocht en verkregen met de Vereeniging van deskundige hoofden van Stedelijke Bepplantingen en ten slotte kan nog medegedeeld worden, dat de Bond van Tuinarchitecten op zijn vergadering van 9 Januari besloten heeft, ons zijn medewerking te verleenen.

De bestudeering van het vraagstuk der sortimentsbeperking heeft o.m. wel duidelijk gemaakt, dat een onmisbare voorwaarde voor het doeltreffend ten uitvoer brengen van dezen maatregel is een centrale plaats, waar alle kweekerssortimenten ter onderlinge vergelijking bijeengebracht kunnen worden. Een dergelijke proeftuin dient een onderdeel te zijn van het toekomstig Rijksarboretum, Is eenmaal een elite-sortiment vastge-

steld, dan zou tevens ook de mogelijkheid geschapen zijn van diezelfde centrale plaats uit ook enthout, stekhout, zaad, enz. van deze planten ter beschikking van de kweekers te stellen. Doch dit vraagstuk biedt zooveel verschillende aspecten, dat een afzonderlijke bespreking daarvan alleszins gerechtvaardigd is. Er zij hier alleen opgemerkt, dat in het Rijksarboretum alle uit de kultuur verdwenen planten, verzameld dienen te worden. Zij vormen aldaar allermint de hoek met rariteiten, die onze voorouders kweekten, maar zij zijn de kostbare genetische voorraadkamer waaruit de huidige rijkdom (en laten wij hopen ook de toekomstige rijkdom) aan vormen ontstaan is.

H. J. VENEMA.

Wageningen, 20 Maart 1941.

(Overdruk uit „De Nederlandsche Boomkweker“.)